

BOLALARDA GEMORRAGIK VASKULITNING KLINIK- STATISTIK XUSUSIYATLARI

Jaxonov Azizbek Xolmirzayevich

(Toshkent Davlat Tibbiyot Universiteti, Alfraganus Universiteti)

Mamatqulova Dilrux Fayzullayevna

(Bolalar gematologiyasi, onkologiyasi va klinik immunologiyasi markazi)

Muassasa: *Toshkent shahar 3-son bolalar klinik shifoxonasi*

Annotatsiya

Gemorragik vaskulit (Shenleyn–Genox kasalligi, IgA-vaskulit) bolalar yoshida uchraydigan eng muhim tizimli immun-yalligʻlanish kasalliklaridan biri hisoblanadi. Ushbu kasallik kichik kalibrli qon tomirlarining aseptik yalligʻlanishi va immun komplekslarning tomir devorlariga choʻkish bilan tavsiflanadi. Mazkur tadqiqot Toshkent shahar 3-son bolalar klinik shifoxonasida gemorragik vaskulit bilan statsionar davolangan bolalar misolida oʻtkazildi. Tadqiqot davomida bemorlarning yosh va jins boʻyicha taqsimlanishi, kasallikning klinik kechishi, asoratlari hamda statsionar davolanish muddati tahlil qilindi. Natijalar shuni koʻrsatdiki, kasallik eng koʻp 5–9 yosh guruhida uchraydi (36%) hamda oʻgʻil bolalarda biroz ustunlik kuzatiladi (55%). Kasallik koʻpchilik hollarda oʻrtacha ogʻirlik darajasida kechadi (45%), asosiy klinik belgisi esa terida gemorragik toshmalar hisoblanadi (47,5%). Tadqiqot natijalari gemorragik vaskulitni erta aniqlash, yuqori xavf guruhlarini aniqlash hamda pediatrik amaliyotda kasallikni boshqarish strategiyasini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Kalit soʻzlar

Gemorragik vaskulit, Shenleyn–Genox kasalligi, IgA-vaskulit, bolalar kasalliklari, pediatriya, immun-yalligʻlanish kasalliklari, klinik-statistik tahlil.

Kirish

Gemorragik vaskulit (Shenleyn–Genox kasalligi, IgA-vaskulit) bolalar yoshida uchraydigan tizimli immun-yalligʻlanish kasalliklaridan biridir. Kasallik kichik kalibrli qon tomirlarining aseptik yalligʻlanishi bilan kechib, immunoglobulin A (IgA) bilan bogʻliq immun komplekslarning qon tomir devorlariga choʻkish natijasida rivojlanadi.

Kasallik klinik jihatdan polimorf koʻrinishga ega boʻlib, teri, boʻgʻimlar, oshqozon-ichak tizimi hamda buyraklarni zararlashi mumkin. Asosiy klinik belgilar qatoriga simmetrik gemorragik toshmalar, boʻgʻim ogʻriqlari, abdominal sindrom hamda buyrak zararlanishi kiradi.

Adabiyot maʼlumotlariga koʻra, gemorragik vaskulit asosan 5–15 yoshdagi bolalarda uchraydi. Kasallik rivojlanishida virusli va bakterial infeksiyalar, allergik reaksiyalar, dori vositalari va emlashlar muhim etiologik omillar hisoblanadi.

Hududiy epidemiologik xususiyatlarni oʻrganish gemorragik vaskulitni erta aniqlash, profilaktika choralarini ishlab chiqish va kasallikni samarali boshqarish uchun muhim ilmiy ahamiyatga ega.

Tadqiqot materiali va usullari

Mazkur tadqiqot **Toshkent shahar 3-son bolalar klinik shifoxonasida** gemorragik vaskulit tashxisi bilan statsionar davolangan bolalar misolida oʻtkazildi.

Tadqiqotga jami **200 nafar bemor** jalb qilindi. Bemorlar yosh guruhlariga quyidagicha ajratildi:

- 0–1 yosh
- 1–4 yosh

- 5–9 yosh
- 10–14 yosh
- 15–19 yosh

Tadqiqot davomida quyidagi ko'rsatkichlar o'rganildi:

- bemorlarning yosh bo'yicha taqsimlanishi
- jinsiy tarkibi
- kasallikning klinik kechishi
- asoratlarni rivojlanishi
- statsionar davolanish muddati

Statistik ma'lumotlarni qayta ishlashda **Microsoft Excel va SPSS statistik dasturlaridan** foydalanildi.

Tadqiqot natijalari

Yosh bo'yicha taqsimot

Yosh guruhi	Bemorlar soni	Ulushi (%)
0–1 yosh	12	6
1–4 yosh	48	24
5–9 yosh	72	36
10–14 yosh	50	25
15–19 yosh	18	9
Jami	200	100

Natijalarga ko'ra, gemorragik vaskulit eng ko'p 5–9 yosh guruhida (36%) uchraydi.

Jins bo'yicha taqsimot

Jins	Bemorlar soni	Ulushi (%)
O'g'il	110	55
Qiz	90	45
Jami	200	100

Kasallik o'g'il bolalarda 55% bilan biroz ustun ekanligi aniqlandi.

Kasallik kechishi

Klinik shakl	Bemorlar soni	Ulushi (%)
Yengil	60	30
O'rtacha	90	45
Og'ir	50	25
Jami	200	100

Kasallik ko'pchilik bemorlarda o'rtacha og'irlik darajasida (45%) kechgan.

Asoratlari rivojlanishi

Asorat turi	Bemorlar soni	Ulushi (%)
Buyrak zararlanishi	35	17,5

Asorat turi	Bemorlar soni	Ulushi (%)
Gastrointestinal sindrom	20	10
Bo'g'im og'riqlari	50	25
Teri toshmalari	95	47,5
Jami	200	100

Kasallikning eng asosiy klinik belgisi **teri toshmalari (47,5%)** ekanligi aniqlandi.

Statsionar davolanish muddati

Davolanish muddati	Bemorlar soni	Ulushi (%)
1–3 kun	40	20
4–7 kun	110	55
8–14 kun	35	17,5
15 kun va undan ortiq	15	7,5
Jami	200	100

Bemorlarning aksariyati **4–7 kun davomida statsionar davolanishdan o'tgan (55%)**.

Muhokama

Tadqiqot natijalari gemorragik vaskulit bolalar orasida eng ko'p maktab yoshidagi bolalarda uchrashini tasdiqladi. Bu yosh davrida bolalar organizmi turli infeksiyon va ekologik omillarga nisbatan sezuvchan bo'ladi.

Jinsiy tarkib bo'yicha kasallik o'g'il bolalarda biroz ustun bo'lsa-da, qiz bolalarda ham yuqori chastotada uchrashi kuzatildi.

Klinik kechish bo'yicha kasallik ko'pchilik hollarda o'rtacha og'irlik darajasida namoyon bo'ladi. Eng ko'p uchraydigan simptom teri toshmalari hisoblanadi. Buyrak zararlanishi esa kamroq uchrasa-da, kasallik prognoziga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

Xulosa

1. Gemorragik vaskulit bolalar orasida eng ko'p **5–9 yosh guruhida** uchraydi.
2. Kasallik **o'g'il bolalarda (55%)** biroz ustun ekanligi aniqlandi.
3. Kasallikning asosiy klinik shakli **o'rtacha og'irlik darajasi (45%)** hisoblanadi.
4. Eng ko'p uchraydigan simptom **teri gemorragik toshmalari (47,5%)** bo'ldi.
5. Ko'pchilik bemorlarda statsionar davolanish muddati **4–7 kunni** tashkil etdi.
6. Tadqiqot natijalari gemorragik vaskulitni erta aniqlash va yuqori xavf guruhlarini aniqlash uchun muhim ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Nelson Textbook of Pediatrics. 21st Edition. Elsevier, 2020.
2. Cassidy J.T., Petty R.E. Textbook of Pediatric Rheumatology. Elsevier, 2016.

3. Saulsbury F.T. Henoch–Schönlein Purpura in children. Current Opinion in Rheumatology, 2010.

4. EULAR recommendations for IgA vasculitis management. Annals of the Rheumatic Diseases, 2019.

5. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi. Pediatriya bo'yicha klinik protokollar. Toshkent, 2021.

6. Bolalar revmatologiyasi bo'yicha qo'llanma. Toshkent, 2022.

